

APROXIMACIÓ AL PANORAMA SOCIOLINGÜÍSTIC DEL PAÍS VALENCIÀ

1. MARC IDEOLOGICOPOLÍTIC

Sota les condicions que imposen els límits que hem establert per a l'exposició present, he considerat convenient d'encetar les meves reflexions mitjançant una referència puntual al neoliberalisme, com a factor determinant del marc ideologicopolític del panorama sociolingüístic. No podem oblidar que el conjunt d'esferes de poder, al País Valencià, es troben en l'actualitat sota l'imperi del Partit Popular (PP), el qual pregona, fins al paroxisme, les excel·lències que ha descobert en el neoliberalisme i que enuncia, pel que fa a la qüestió lingüística, en aquella consigna tan seva de *Deixeu* que les llengües facin la pròpia via. (Observeu, entre parèntesi, la metàfora gratuïta, i grotesca, de l'autonomia vehicular atribuïda al fenomen lingüístic).

Com és obvi, aquesta versió neoliberal constitueix una trampa perversa, per tal com:

a) Justament és l'antítesi de la realitat contemporània, caracteritzada per un intervencionisme progressiu dels poders polítics en els afers públics, tan més intens com més avançada sigui l'estructura social.

b) La consigna contradiu obertament la política valenciana del govern del PP, marcada per algunes actuacions, com les següents: amenaça de perseguir les editorials que no avalin, en els materials curriculars per a l'ensenyament oficial de primària i secundària, el secessionisme lingüístic; enderrocament de la xarxa d'assessors del sistema

educatiu; supressió del requisit de competència activa en català per a les proves d'accés a la funció pública; supressió de la Direcció General de Política Lingüística, etc.

2. ELS DOS BLOCS ANTAGÒNICS

Malgrat el risc que suposa la pretensió de reduir a un simple esbós la complexitat pròpia del fenomen sociolingüístic, confio que hi podem fer una aproximació de cert interès mitjançant l'operació simplificadora de concentrar-nos en dos blocs, els quals actuen amb pautes força antagòniques.

2.1. *Bloc institucional*

El PP administra els interessos politicoeconòmics d'una classe valenciana en la qual mantenen una vigència considerable alguns trets com els següents: és ultramuntana, àgrafa, castellanitzada, acomplexada, genuflecta, propensa a la irracionalitat (enemiga declarada dels sectors intel·lectuals i, en concret, enfrontada de manera oberta a les universitats).

Ara mateix el Govern PP (que controla, al País Valencià, no solament tota l'administració central, sinó també l'autònoma) és monolíticament unilingüe, fa servir en la seva actuació un populisme barroer (des de l'espanyolisme més descarat reincideix, amb obsessió mig desvergonyida, mig esquizofrènica, en una *identitat valenciana*, un mite compensatori de les seves claudicacions històriques), carrega a contracor —i amb voluntat inequívoca de neutralitzar-la— amb l'herència d'una elemental infraestructura de normalització lingüística i, en definitiva, és un Govern a qui no fa oix de captenir-se sovint en clau de bàrbars (hi fóra prou il·lustrativa la referència als dos darrers titulars de la conselleria de Cultura i Educació).

2.2. *Bloc cívic*

Al si de la societat valenciana emergeix, d'ençà dels anys 60, i ara mateix hom pot afirmar que ha assolit una solidesa admirable, un moviment capdavanter en la reivindicació del català com a factor bàsic de normalitat social. En l'esbós del perfil d'aquest moviment, que s'ha escampat arreu de la geografia valenciana, potser ens hi ajudin dades com les següents:

- Malgrat les condicions adverses dels darrers tres-cents anys, la societat valenciana manté avui dia un grau remarcable de lleialtat lingüística (vegeu les dades contingudes en les taules que us han estat mostrades en la introducció d'aquesta taula rodona).

- Pel que fa als indicadors d'*actituds* i d'*expectatives* envers la llengua, assistim a un ascens força notori de magnituds positives. En aquest sentit disposem d'abundants dades comparatives dels darrers anys que confirmen el ritme progressiu dels factors favorables respecte d'aquests indicadors, en concret.

- En el camp específic de la ideologia lingüística, el panorama valencià assisteix a un procés de canvis formidables: bona part dels prejudicis lingüístics crònics, que havien distingit la mentalitat valenciana envers l'idioma, tot just acaben d'entrar en crisi.

- Constatem una admirable presa de consciència de la pròpia identitat etnocultural, clarament separada de l'espanyola. Aquesta constatació és compatible, tanmateix, amb el fet —ratificat fa poc— que la societat valenciana manifesta un dels índexs més elevats d'autoafirmació espanyola de tot l'estat.

- El bloc cívic que analitzem comença a assolir una maduresa considerable en la seva capacitat d'autoorganització; com a mostra magnífica hi tenim les plataformes Escola Valenciana (coordinadora de col·lectius de pares i mares, ensenyants i estudiants, compromesos en l'educació en català) i *Mesa per l'Ensenyament del Valencià*.

3. SÍNTESI

Justament a l'entorn del fenomen lingüístic, hi ha engegats al si de la societat valenciana uns processos tan divergents que el distan-

ciament, o enfrontament, entre els dos blocs esdevé cada dia més problemàtic. Davant una fractura social d'aquesta magnitud potser no sigui gens desproporcionada l'aparició de la síndrome de Bòsnia.

És ben comprensible, doncs, que l'àmbit educativocultural constitueixi el camp on es concentra la dialèctica que actua damunt aquest conjunt de forces en conflicte; per descomptat, aquest àmbit és un dels eixos més sensibles del conjunt de l'activitat política de la societat valenciana. D'una banda, hi ha els fenòmens del llibre i de l'aula com a factors que aglutinen i impulsen la dinàmica social de modernització, democratització i, en definitiva, descobriment de la pròpia identitat ètnica. En la trinxera d'enfront, la reacció s'aixopluga sota la bandera del blaverisme i concentra la seva barbàrie en els atacs a la raó i a la cultura, atacs que sovint figuren simbolitzats en les consignes de secessionisme lingüístic i en l'oposició visceral a la viabilitat dels registres lingüístics, tant orals com escrits, que representen la modernització de la llengua.

VICENT PITARCH

(Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana)